

Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap

► Róm 8,12–17

A fiúság Lelkét kaptuk

A vasárnap jellege: legyen meghatározó az igehirdetési alapige

A Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok témáit a Pröhle-agenda a hitvallás Kis kátébeli magyarázata szerint jelölte: a Szentlélek elhív, megvilágosít, megszentel és megtart.¹ A megvilágosítás a 6–9. vasárnap témája.² Az igehirdetések tartalmi összefüggésére nézve segítség ez a megfigyelés. Mégsem az agendabeli cím határozza meg az igehirdetés tartalmát, hanem az alapige. JÁNOSSY Lajos is így vázolja fel a vasárnapok jellegét (1944, 3. o.). Hasznos előkészítőink gyakorlata, hogy a vasárnap jellege felől közelítünk az alapigéhez, ha szem előtt tartjuk, hogy ez nem az első, hanem már egy második lépés. Ha pedig „[a]z ünneptelen félév »ünneptelen« ünnepe” (THURÁNSZKY 2021, 271. o.) ez a vasárnap, akkor éppen ennek az igének a legsajátosabb üzenetét szólaltassa meg az igehirdetés.

Amit a textusról tudni kell

A levél első nagy egysége Istenről szól, aki a rendjét és törvényét a bűnös világon számonkéri (1,18–3,20), a második a Krisztusban minden ember számára megjelent igazságáról és kegyelméről (3,21–5,21). A harmadik a hitből fakadó új életről (Róm 6–8), amely felmérhetetlen ajándék az ember számára, de kilátástalannak tűnő küzdelemmel jár. Ezt az apostol drámai hangon

ecseteli (Róm 7,21–25). A 8. fejezet a bűnnek ezzel a tapasztalatával szemben a Krisztusban történt megszabadításra emlékeztet, amely lehetővé teszi, hogy Krisztusban új életre keljen az ember. Hangsúlyos az alapige első szava: *ezért* van és lehetséges az, hogy nem a test szerinti életnek vagyunk – fizetéképtelen adósok módjára – kiszolgáltatva (12). Isten Lelke által nemcsak lehetséges a Lélek szerinti új, mert általa meg lehet ölni a test cselekedeteit, hanem kötelező is, sőt életfontosságú, mert szó szerint élet-halál múlik rajta (13). Isten Lelke az övéit vezérelve Isten fiaivá tesz (14), megszabadít a szolgálattal járó félelemtől. Isten adja a Lelkét, tehát egyenesen felbátorítja az embert, hogy ne csak kérdezze, kicsoda szabadítja meg elveszett helyzetéből, vagy milyen bajok származnak abból, ha a dolgok így mennek tovább (7,24), hanem Istenhez mint Atyjához forduljon, és ne legyen kétsége, hogy valóban Isten gyermeke (15). A Lélek munkája bizonyosságot ad, mert nemcsak névadás, a hívő ugyanis részesül a fiúság velejáráiban, ami a félelemtől való szabaduláson és az Abbá (Atyám, egyes szám) megszólításon túl az embernek egész valóját is meghatározó, saját részévé váló, interiorizált tulajdonsága lesz. Nem formális dolog, hiszen „*maga a Lélek [...] a mi lelkünkkel együtt*” szólít meg, vagyis szinkronban, összhangban, nem felszínes, nem külsőleges, hanem bensőséges új viszony létesül, amely mentes a félelemtől, mert megerősítést kap (16). A 17. versben a háromszoros *szüm-* (örökösárs, *együtt* szenvedni, *együtt* megdicsőülni) erőteljesen hangsúlyozza a Krisztus általi Istenhez kötöttséget mint ígéretet, jelenbeli realitást és beteljesedést.

¹ Ezt a tagolást nem vette át az *Evangélikus istentisztelet – Liturgikus könyv*, 2007.

² MEKIS 2022, 271. o. utal a *Kis káté* magyarázatára.

A perikópa megértése

A szakasz a megelőzőknél nyomatékosabban hangsúlyozza Isten Lelkének munkáját az élet-újulásban, amikor nem annak elnyerésére, hanem annak megőrzésére figyel, de úgy, hogy közben azért „munkába és szolgálatba állít minket” (KARNER 1942, 56. o.). Az érintett ember helyzetére tekint az apostol, aki ezért itt inkább bizonyul lelkipásztornak, mint teológusnak és dogmatikusnak, viszont Isten Lelkéről szólva teológiát művel, amikor annak munkáját Krisztus személyével kapcsolja össze.³

A *test szerinti élet* az uralom kényszerű átengedése érzékeinknek, ösztöneinknek, önző énünknek nemcsak testi, hanem lelki, pszichológiai értelemben is. Ellentéte negatív megfogalmazásban a test megöklése, pozitív értelemben pedig az élet Isten Lelkének vezérlete alatt, ami nemcsak vezetés, irányítás (Varga Zsigmond), hanem ösztönzés, indíttatás (Kámory), ahogy a pásztor juhokat vezetve terel (Jn 10,16). Ez a vezérlés egészen igényli az embert, mégsem szolgaság, ahol aprólékos előírások kicsinyes és gépies betartása az elvárás. De nem is a korlátlan szabadság, hanem a fiúság Lelke, azaz radikális kritikai magatartás mindazzal szemben, ami bennünk nem Isten Lelke szerint való, ami test szerinti, és így az embernek a teljes belső azonosulásban kifejeződő elköteleződése Teremtője és Megváltója iránt. A Lélek vezérletére, amelyen élet vagy halál múlik, az új ember folyamatosan rászorul. De éppen fiúsága miatt bátran kiálthat Istenhez, és „hogyan tudunk imádkozni, egyúttal a bizonyosága is annak, hogy fiak vagyunk” (KARNER 1942, 57. o.).

Igehirdetési vázlat

A téma: „A fiúság Lelkét kaptuk”, amelynek kapcsán két ellenvetéssel kell szembenéznünk. Az

egyik, hogy a Szentlélekről szinte csak pünkösdi kapcsán szoktunk beszélni. Pedig sokkal gyakorabban kellene, hiszen a Bibliában sok fontos összefüggésben olvasunk róla, ezért említése nem szorítkozhat pünkösdre, a hitvallásban is ezért említjük minden alkalommal. A másik, hogy igazolható állítás-e, hogy megkaptuk mi, az éppen most és itt összegyűlt gyülekezetet. Fontos: Pál nem azért állítja a gyülekezetéről, hogy a fiúság Lelkét kapta, mert még nem ismeri őket (viszályaikkal, bűneikkel, képmutatásukkal, gyengeségeikkel együtt), hanem azért, mert ismeri Jézus Krisztust, és nem szégyelli az ő evangéliumát, amelyet minden embernek kell hirdetnie (1,16). Mit jelent magunkra vagy gyülekezetünkre nézve, hogy Isten Lelkét kaptuk?

Nem vagyunk a test szerinti életnek elkötelezve Merészen igényes megállapítás ez. Mégis óvatosan szabad kimondani. Félreérti, aki azt gondolja, hogy a hit igazságait emlegetve már egészen megújult. Kicsit olyan, mint az a laborlelet, amely semmi rendelleneset nem mutat, a betegség csírája mégis jelen van. Csak úgy igaz, hogy nem test szerint élünk, ha melléje tesszük: Isten Lelke vezérel.

De vezérli-e a gyülekezetünket, vezérel-e engem Isten Lelke? Kétféleképpen szoktuk érteni a Lélek vezetését. Az egyik, hogy az élet kisebb vagy nagyobb elágazásán döntésünkhöz utat mutat. Ez feltételezi, hogy minden helyzetben csak egyetlen döntés lehet Istennek tetsző azon túl, hogy hozzá hűségesek legyünk. A másik, amikor a Lélek vezetésére úgy gondolunk, hogy annak az eredménye mintakereszténység vagy -gyülekezet, ahol semmiféle elmarasztalásnak helye nincs, mert az a tökéletesség állapota. A Lélek vezérlete azonban nem állapotot jelez, hanem Isten Lelkének működését, küszködését velünk, értünk. A Lélek vezérlése (a szentírási és a hirdett igében) emlékeztet, hogy nem vagyunk adósai a testnek. Vagyis ráébreszt istengyermekségünkre. Feliaszt: ne higgyük el, hogy tehetetlen-

³ Adolf Deissmannra hivatkozik SCHMIDT 1962, 135. o.

nül ki vagyunk szolgáltatva az Istentől elszakadt ember – bűnös, önző, a maga kényelmét (vö. Bodrog Miklós verse) és hasznát hajszoló – életének, az ehhez tartozó kényszerűségeknek. Isten Lelke megláttatja a csábító és fenyegető veszélyeket, nem engedi elringatni magunkat ezekben, hanem arra késztet, hogy ajtót mutassunk azoknak, és erőnköt mozgósítva álljunk ellent. Tapasztalatunk, hogy Isten Lelke ösztökél: befolyásolja gondolkodásunkat, mérlegre teszi és fejelemzei szavainkat és tetteinket.

Isten Lelke a mi lelkünkkel együtt tesz bizonytságot A fiúság mint Isten Lelkének ajándéka először megtanulandó teológiai tananyagának vagy magyarázatra szoruló dogmatikai tételnek tűnik. Mégis inkább olyan megszólítás, amelyre az ember egész valójával rezonál. Megérinti, felemeli, visszhangozza, bensőleg azonosul vele, személyes meggyőződésévé válik (interiorizálódik).

A belső azonosulást fejezi ki a szolgáló-fiú elmentét. A szolgáló mértéke az előírás és a látszat: csak annyit tenni, amennyi elengedhetetlenül szükséges, és azt is csak addig, míg ellenőrzéstől kell tartani. Mivel az *amennyi* meghatározhatatlan, ezért a szolgáló életmód velejárója a bizonytalanság és a félelem, hogy rajtakapnak. A fiú (ami persze mindkét nemű gyermeket jelent) azonosul az Atyával, nem az előírásokat nézi csupán, egész valójával magáévá teszi, ami az Atya ajándéka. Az ő tetszését keresi, nem azért, hogy jutalmat kapjon, hanem azért, mert Atyjának tartja, szívből szereti őt és őerte felebarátait.

Az Isten Lelkével való azonosulás jele az imádság, amelyben megnyilatkozik és megvalósul újra és újra az az új viszony és helyzet, amely létrejön. Ez az imádság „kiált” Istenhez [...] nyíltan, örömmel és bátran” (KARNER 1942, 57. o.) – így jele, bizonytsága a Lélek ajándékának még akkor is, ha az imádkozásban (formai és tartalmi szempontból egyaránt) az egyénnek és a gyülekezetnek lehet és kell is fejlődni.

Isten Lelke a mennyei örökség reménységét és zálogát adja. Bár századokon keresztül sokan megtették, a mennyei örökség mibenlétét nem színezi ki az apostol, de a lényegét fejezi ki: Istennél és Krisztusnál lenni. Hasonló ez ahhoz az emberhez, aki egy káoszba süllyedt országban egy másik ország állampolgárságát és útlevelét bírja. Ez bizonytságot jelent, hogy számontartják, segítségére sietnek, de nem ad felhatalmazást, hogy elmeneküljön, sem felmentést az alól, hogy kihúzza magát az emberi kötelezettségek alól, hanem inkább segíti, hogy félelem nélkül, szenvedéseket is vállalva helytálljon.

További javaslatok az istentisztelethez

Az evangéliumi lekción (Mt 7,15–23) azt veti el, ami a formális megfelelésre törekvésből, a szolgáló lelkéből fakad. Az ószövetségi lekción (Ézs 2,1–5) az alapigében említett örökség prófétai leírása.

A *Liturgikus könyvtől* eltérve az *Evangélius énekeskönyv* 464. és 236. énekét javaslom.

Egy lehetséges szószéki imádság: „Itt vagyok, Úr Jézusom, fogadj el magadéna, tied akarok lenni és maradni mindörökké. Szólj a te szolgálóhoz, és add, hogy engedelmeskedjem; mondd meg, mit kíván, és add, hogy abban kedvem teljék; terhelj meg, amivel tetszik, s add, hogy elviseljem; használj, amire akarsz, s add, hogy győzzem; parancsolj, amit akarsz, s amit parancsol, add meg; én ne legyek semmi, hogy egyedül te légy minden.” (Johannes Amos Comenius)

Illusztráció

VERS

A test szerint élet leírása is lehet Bodrog Miklós *Program* című verse.

Bodrog Miklós: *Program*

Bőrömon túl: mindent leváltani!
Különb világot adjatok nekem.
Körülöttem mi van, arra való,
hogy vattába ölelje életem.

És óhajaid garmadája megfojt.
Koporsód lesz a túl szép tok, te szerszám!
Az vagy, mit adsz, s nem az, mi bugyolál.
Kelj föl és járj. Hisz munka hív ezerszám.

Felhasznált és ajánlott irodalom

DOERNE, Martin 1967. *Die Alten Episteln. Homiletische Auslegung*. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin.

JÁNOSSY Lajos 1944. *Az egyházi év útmutatása*. Magánkiadás, Sopron.

KARNER Károly 1942. *Isten igazsága. Pál apostol levele a rómabeliekhez*. Keresztyén Igazság, Győr. (Az Újtestámentom szent iratai 6.)

MEKIS Ádám 2022. A világ legmegdöbbentőbb mondata. Szentháromság ünnepe után 8. vasárnap. Mt 5,43–48. *Lelkipásztor*, 97. évf. 7. sz., 271–273. o.

SCHMIDT, Hans Wilhelm 1962. *Der Brief des Paulus an die Römer*. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin. (Theologischer Handkommentar zum Neuen Testament, 6.)

THURÁNSZKY István 2021. Szeretni könnyű. Szentháromság ünnepe utáni 8. vasárnap. 1Jn 5,1–3. *Lelkipásztor*, 96. évf. 7. sz. 271–273. o.

■ REUSS ANDRÁS